

Lokale complementaire munten voor transitie-initiatieven: het verhaal van het Totnes Pound

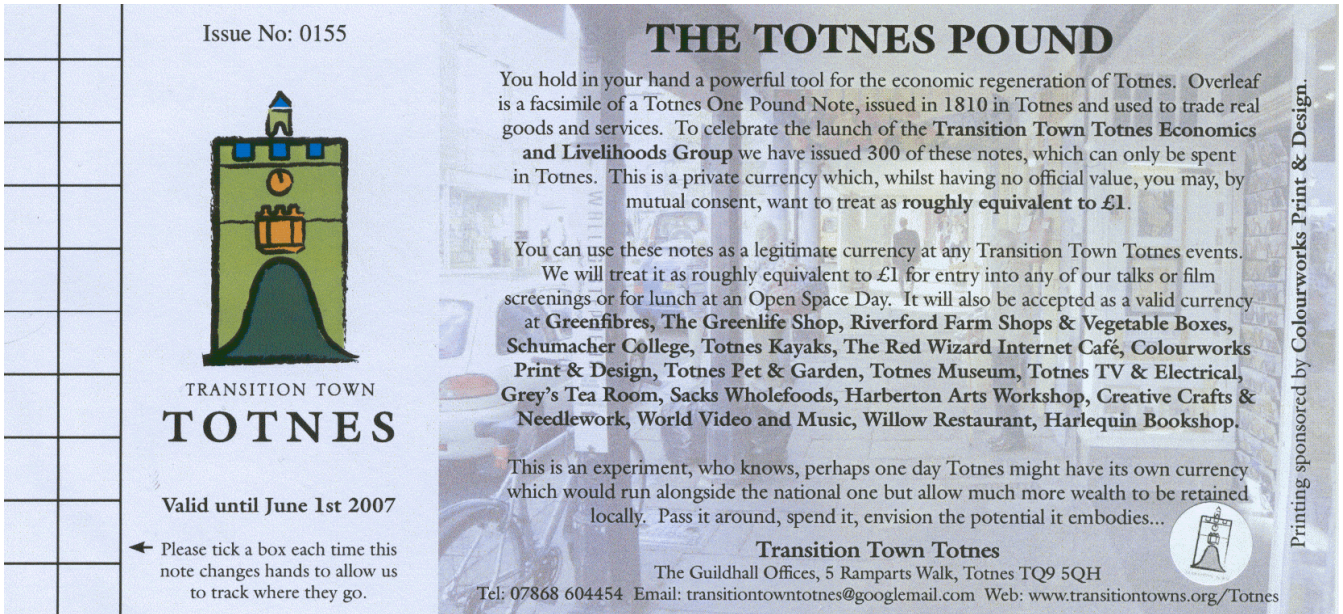
Al van bij de start van de *transition towns*, met name in *Transition Town Totnes*, zat het idee om met een lokale complementaire munt aan de slag te gaan. Het gebruik van het *Totnes Pound* past dan ook helemaal in het opbouwen en versterken van de lokale (economische) veerkracht: de ervaring leert immers dat de grote, nationale munt dat soort lokale economie steeds verder uitholt. Het geld lekt voortdurend weg uit de plaatselijke gemeenschap, wat haar bijzonder kwetsbaar maakt als het erop aankomt in haar eigen noden te voorzien. En al zeker op momenten dat crisissen allerhande toeslaan. In de situatie zoals ze nu voor de meeste gemeenschappen geldt, is men immers voor werkgelegenheid, voeding, energie en tal van andere voorzieningen afhankelijk van grote spelers elders. En dat betekent van groot kapitaal elders, kapitaal dat er net niet op gericht is om rijkdom te verdelen en gemeenschappen draaiende te houden maar om te accumuleren bij een steeds kleiner wordende groep van superrijken die het geld via een monetaire carrousel-economie voor zichzelf laten werken.

Het ontwerpen van een complementaire munt die enkel lokaal te gebruiken is, en dus lokale productie voor lokale consumptie stimuleert, is daarom een belangrijk en cruciaal hulpmiddel in wat transitiesteden en transitiedorpen op termijn willen worden: weerbare en veerkrachtige gemeenschappen met leefbare economieën. Dat was ook de basisintuïtie van een kleine groep van mensen binnen het pionierende Totnes. De experimenten met het *Totnes Pound* (later bracht ook *Transition Town Lewes* haar eigen *Lewes Pound* uit) lijken voorlopig vooral uitstraling te hebben als een soort virale marketingactie om mensen over geld te laten nadenken en de opening te creëren naar een breder gedragen alternatieve munt. Het is bijvoorbeeld ook alleen in briefjes van 1 pond beschikbaar. Toch is het *Totnes Pound* als geldsysteem van in het begin ontworpen om precies datgene te bereiken waar *transition towns* ook voor staan. Dat was bijvoorbeeld al overduidelijk in de eerste uitgifte in maart 2007, in de zeer beperkte oplage van 300 pond. Het bankbiljet, dat behoorlijk groot uitviel, was aan de voorzijde een facsimile van een *Totnes Union Bank Pound* uit 1810, en maakte daarmee duidelijk dat het ooit zo was dat plaatselijke gemeenschappen over een eigen munt beschikten (figuur 1).

Figuur 1 Voorzijde van Totnes Pound (eerste uitgifte)

De achterzijde (figuur 2) gaf de nodige uitleg en vermeldde de winkels, zaken en andere plaatsen waar het *Totnes Pound* als betaalmiddel aanvaard werd. Er was aan de linkerkant ook een dubbele rij vakjes voorzien die konden ingevuld of aangekruist worden iedere keer het *Totnes Pound* ergens ter betaling gebruikt werd. De bedoeling daarvan was om duidelijk te maken dat dit stukje papier (om het even niet als een bankbiljet te zien) keer op keer iemand in Totnes van een inkomen kan voorzien, en dus keer op keer een (economische) activiteit kan genereren binnen de eigen gemeenschap. Met slechts 300 van deze ponden in omloop is het effect natuurlijk verwaarloosbaar, maar het idee zit er wel. Een voorbeeld maakt het duidelijker: stel je betaalt er je groententas mee bij *Riverford Farm*. Als die tas 5 pond kost, dan kan je met 5 van deze *Totnes Pounds* betalen (of met 2, aangevuld met 3 gewone Britse ponden, of elke andere combinatie). *Riverford Farm* vinkt het eerste hokje af. De mensen van *Riverford Farm* kunnen ze vervolgens gebruiken, bijvoorbeeld voor de (gedeeltelijke) betaling van een kayaktochtje op de Dart. *Totnes Kayaks* vinkt het tweede hokje af. En gebruikt vervolgens de verdiende *Totnes Pounds* om er een boek mee te gaan kopen in *Harlequin Bookshop*. Enzovoort.

Figuur 2 Achterzijde van Totnes Pound (eerste uitgifte)

Omdat ze niet buiten de lokale gemeenschap gebruikt kunnen worden en het ook geen zin heeft om ze te sparen (ze kunnen immers geen rente of iets dergelijks opleveren), zorgen de *Totnes Pounds* ervoor dat ze niet alleen zelf blijven circuleren en dus hun functie vervullen van ruilmiddel, maar ook dat de lokale economie gestimuleerd wordt. Mensen die de ponden als betaling accepteren investeren ze vervolgens opnieuw ergens anders in de gemeenschap: zo is immers het systeem ontworpen.

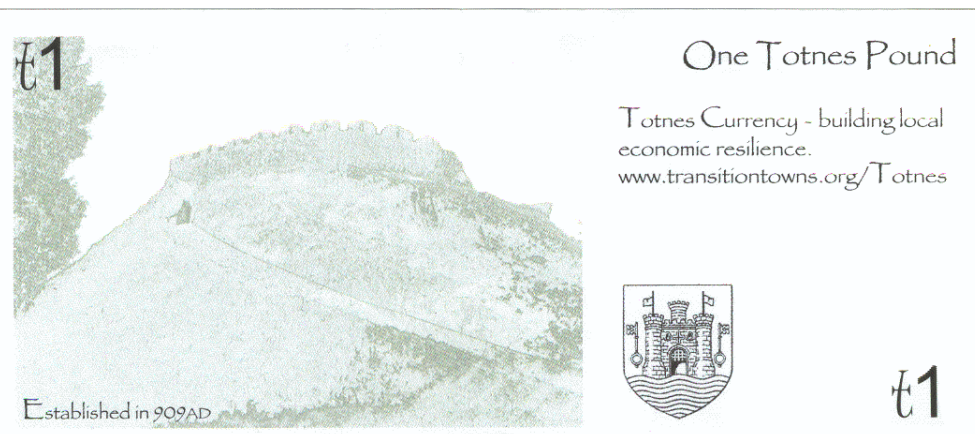
Deze eerste uitgifte van 300 pond deed wat de initiatiefnemers ervan hadden gehoopt: mensen gingen ineens aan het praten over geld en stelden zich allerlei vragen: kan je zomaar je eigen geld printen? En hoe zit het dan met taksen en belastingen? Waarom is dit geld anders dan het andere geld? En wat als het niet lukt, krijg ik dan weer mijn 'normale' ponden terug? Dit bood de initiatiefnemers een unieke gelegenheid om op de vragen van mensen te antwoorden en er als groep zelf mee aan de slag te gaan om de tweede uitgifte voor te bereiden. Maar dit beetje gekke geld deed ook meer dan ze verhoopt hadden: het eenvoudige feit dat mensen met elkaar in gesprek gingen over geld (en niet over het gebruikelijke weer) versterkte ook het sociaal weefsel binnen de gemeenschap. Het geld begon dus ook op die manier te werken.

Het hele experiment zorgde er natuurlijk ook voor dat er veel aandacht gegenereerd werd voor het bredere *transition town*-idee waarvan het deel uitmaakte en dat toen volop in de steigers stond. Vrij snel volgde een tweede uitgifte en wat later een derde, beide nog in 2007, waarbij meer *Totnes Pounds* in omloop werden gebracht. Het idee van de aan te kruisen vakjes, dat dienst had gedaan om te laten zien hoe

deze ponden lokale activiteit konden stimuleren, werd niet langer als visualisering opgenomen. De biljetten werden ook kleiner (figuur 3 en 4).

Figuur 3 Voorzijde van Totnes Pound (derde uitgifte)

Figuur 4 Achterzijde van Totnes Pound (derde uitgifte)

Het was niet dat de lokale initiatiefnemers ondertussen alle eendjes op een rij hadden (er waren bijvoorbeeld moeilijkheden te overwinnen zoals beveiliging tegen vervalsing), maar ze hadden ook heel sterk het gevoel dat ze het momentum niet mochten verliezen door aan hun munt te blijven sleutelen tot ze perfect was. Daarmee zouden ze te laat komen om nog te kunnen profiteren van de commotie die ondertussen rond geld in Totnes was ontstaan. Het aantal zaken waar de munt geaccepteerd werd liep ondertussen ook op tot meer dan 70, waardoor een verdere stap gezet werd naar de echte bedoeling van de lokale complementaire munt en de bredere idee van *transition towns*: het helpen (her)lokaliseren van de economie (en het leven). Dat is goed voor werkgelegenheid (lokale productie wordt gestimuleerd) en dat is goed als antwoord op piekolie en klimaatverandering: minder afhankelijkheid van producten en diensten die van ver weg komen betekent ook minder transport- en voedselkilometers. En dus veel minder energie-verspilling, wat past in het MEP of Minder Energie Plan van transitie-initiatieven, en veel minder

druk op het milieu en het klimaat, wat past in het onderhouden van de veerkracht van ecosystemen, waarvan mensengemeenschappen voorbeelden zijn, of er op zijn minst deel van uitmaken. En ondertussen is de plaatselijke werkgroep verder aan het leren uit ervaring en bouwen ze verder aan hun complementair geldsysteem: het idee wordt verkend om een renteloze gemeenschapsbank op te zetten, en op termijn het systeem te gebruiken om nieuwe sociale, ethische of milieuvriendelijk bedrijven mee te helpen opstarten. De idee bestaat ook om de munt later niet langer te dekken met Britse ponden maar met land, energie en/of arbeid, wat de lokale economische veerkracht nog verder zou versterken.

Nog even heel concreet. Het experiment met de *Totnes Pound* is het werk van enkele bezorgde inwoners uit Totnes die zich afvroegen wat ze zelf konden doen en hoe ze hun kennis en ervaring ergens konden te dienste stellen. Deze kleine groep vrijwilligers komt op elke eerste maandag van de maand samen om te zien wat er moet gebeuren. Na de opstart van de lokale munt (waarvan de voorbereiding vanzelfsprekend intenser was) betekent dat nu: evalueren, aanpassen, informatie en duiding geven, nieuwe zaken overtuigen om de munt te accepteren, en plannen maken voor de toekomst. Om de paar maanden houden ze een open vergadering waarbij iedereen die geïnteresseerd is, kan aansluiten om kennis te maken met de werking of actief mee te denken aan de verdere uitbouw van onder andere het *Totnes Pound*. De complementaire lokale munt is trouwens slechts één van de initiatieven van de *Economics and Livelihoods Group*.

Er zijn 6 verdeelpunten waar de *Totnes Pounds* kunnen verkregen worden (een boekenwinkel, museum, het kantoortje van *Transition Town Totnes*, ...). De munt komt in circulatie van zodra iemand een bedrag aan Britse ponden omruilt tegen Totnes Pounds, waarbij 1TP gelijkstaat met 1 £. (Aanvankelijk, bij de eerste en tweede uitgifte, was er een kleine aanmoediging om in het systeem te stappen door slechts 9.5 Britse pond te vragen voor 10 *Totnes Pounds*.) Het is de idee om mensen te overtuigen om de alternatieve munt te gebruiken. 'Gebruiken' betekent: er altijd zo'n 10 à 20 op zak hebben, de ponden uitgeven bij betaling voor inkopen of diensten en ze ook ontvangen of ernaar vragen. Op die manier wordt circulatie van de munt opgebouwd. Ze kunnen dus gewoon gekocht worden bij de verdeelpunten of ontvangen worden als teruggave of wisselgeld na een aankoop. Het duurt even voor mensen het voordeel ervan door hebben, maar op die manier creëert een *Totnes Pound* keer op keer een economische activiteit voor de gemeenschap. Elke keer een *Totnes Pound* uitgegeven wordt is er iemand die zijn boterham verdient, een waar (economisch) sneeuwbaaleffect dus.

Er zijn zo'n 70-tal plaatsen waar ze geaccepteerd worden (en waar vaak een interessante korting gegeven wordt voor het gebruik van de munt): winkels, kappers, restaurants, cafés, marktkramen, disco, kayakverhuur, museum, homeopaat, danscursus, de lokale bouwondernemer, ... Voorlopig worden de *Totnes*

Pounds nog gedekt door *Pound Sterling*. Mensen kunnen dus ook ten allen tijde hun *Totnes Pounds* weer inruilen voor *Sterling* (het bedrag in Britse ponden staat op een rekening. De initiatiefnemers denken er aan om op termijn de complementaire munt te dekken met land, energie en/of arbeid i.p.v. met *Sterling*).

Rudy Dhont, juni 2009